

Η Ελλάδα υπό Κατοχή (1941-1944).

Γράφει ο Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς.

«Μηδενί συμφοράν όνειδείσεις κοινήν γάρ ή τύχη καί τò μέλλον άόρατον. (Να μην κοροιδέψεις καμία συμφορά γιατί η τύχη είναι κοινή για όλους και το μέλλον άγνωστο)». Ισοκράτης (436-338 π.Χ.), Αθηναίος ρήτορας.

Το Τέλος μιας Εποποιΐας.

- Την 6^η Απριλίου 1941, οι Γερμανοί κήρυξαν το πόλεμο κατά της Ελλάδος.
- Την 20^η Απριλίου 1941, ο Αντιστράτηγος Γεώργιος Τσολάκογλου (1886-1948) υπέγραψε τη παράδοση της Στρατιάς Ηπείρου στους Γερμανούς, μετά από 6 μήνες νικηφόρου πολέμου κατά των Ιταλών. [\[1\]](#)
- Την 23^η Απριλίου 1941, ο Βασιλεύς Γεώργιος Β΄, με το Πρωθυπουργό Εμμανουήλ Τσουδερό μετέβησαν στη Κρήτη, για τη συνέχιση του αγώνος.
- Το διάστημα από 24 έως 29 Απριλίου 1941, 42.000 από τους συνολικά 62.000 άνδρες του Συμμαχικού Εκστρατευτικού Σώματος μεταφέρθηκαν στη Κρήτη, εγκαταλείποντας το σύνολο των βαρέων όπλων και των οχημάτων τους. [\[2\]](#)
- Την 27^η Απριλίου 1941 τα γερμανικά στρατεύματα εισήλθαν στην Αθήνα [\[3\]](#) και έθεσαν την Ελλάδα υπό την κατοχή τους, πλην της Κρήτης.

- Την 2^α Ιουνίου 1941 τα συμμαχικά στρατεύματα που παρέμειναν στη Κρήτη παραδόθηκαν στις γερμανικές δυνάμεις, γεγονός που σήμανε το τέλος της Μάχης της Κρήτης (Βλέπε σχετικό άρθρο [Η Μάχη της Κρήτης](#)) και την ολοκλήρωση της καταλήψεως της χώρας μας.

- **Ο Ελληνικός Χρυσός.**

Την 23^η Μαΐου 1941, ο Βασιλεύς και ο Πρωθυπουργός ανέχωρησαν για την Αίγυπτο, αφού πρώτα κινδύνεψαν να συλληφθούν αιχμάλωτοι από Γερμανούς αλεξιπτωτιστές που προσγειώθηκαν πλησίον της οικίας που διέμεναν στα Περιβόλια Χανίων. Την ίδια ημέρα τα αποθέματα του χρυσού της Ελλάδος συνολικού βάρους 17.240 κιλών (σημερινής αξίας 1.300.000.000 ΕΥΡΩ), τα οποία φυλάσσονταν στο υποκατάστημα της Τραπεζής της Ελλάδος στο Ηράκλειο, μεταφέρθηκαν με το βρετανικό κτάδρομικό «Διδώ» στην Αλεξάνδρεια. Ο χρυσός τελικά κατέληξε, μέσω Νοτίου Αφρικής, στην Τράπεζα της Αγγλίας στο Λονδίνο. [4]

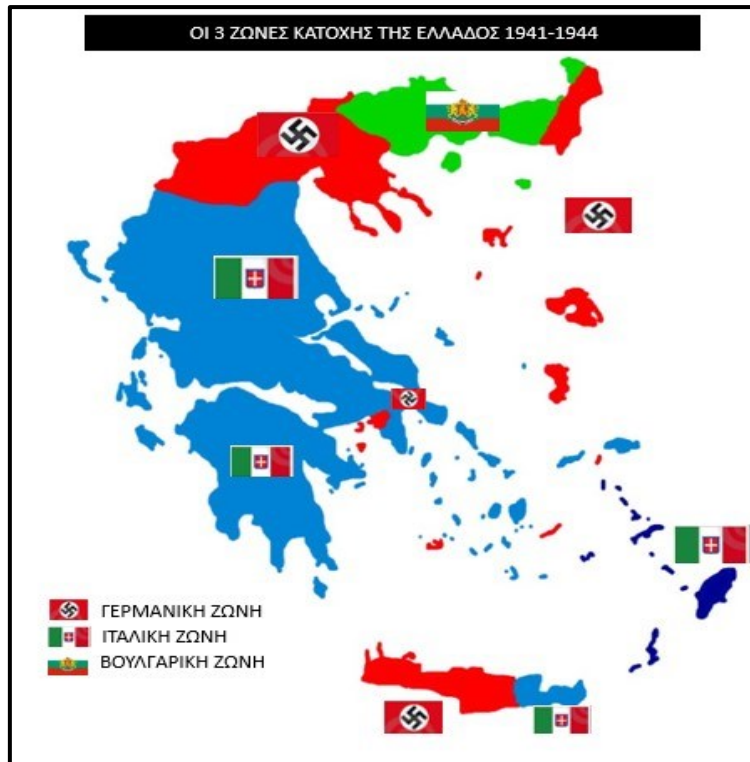
Ο Βασιλεύς Γεώργιος Β΄

Ο Εμμανουήλ Τσουδερός

Ο Διαμελισμός της Ελλάδος.

Η Ελλάδα μετά από απόφαση των Γερμανών χωρίσθηκε σε 3 ζώνες κατοχής.

α. Γερμανική Ζώνη: 45.118 χλμ², 3. 315.000 κάτοικοι. Νομός Αττικής, Κρήτη (εκτός από Νομό Αγ. Νικολάου), Λέσβος, Χίος, Λήμνος, Κυκλάδες, Βόρειοι Σποράδες, Νομός Έβρου (66%), Κεντρική και Δυτική Μακεδονία (Νομοί Θεσσαλονίκης, Ημαθίας, Πέλλας, Φλώρινας, Χαλκιδικής και μέρος των νομών Καστοριάς, Κοζάνης, Πιερίας και Σερρών).

β. Ιταλική Ζώνη: 74.016 χλμ², 3. 2655.000 κάτοικοι. Στερεά Ελλάδα και Εύβοια, Θεσσαλία, Ήπειρος, Πελοπόννησος, Κεντρική και Δυτική Μακεδονία, Νομός Αγίου Νικολάου. Τα Επτάνησα τελούσαν υπό ειδικό καθεστώς με σκοπό την προσάρτηση τους στο Ιταλικό Βασίλειο, (επιβολή της Ιταλικής γλώσσας ως επισήμου γλώσσας, τοποθέτηση Ιταλών δημοσίων υπαλλήλων, έκδοση ιδίου νομίσματος, γραμματοσήμων κλπ).

γ. Βουλγαρική Ζώνη: 13.338 χλμ², 766.000 κάτοικοι. Ανατολική Μακεδονία (Νομοί Δράμας, Καβάλας και το μεγαλύτερο μέρος του νομού Σερρών) και Θράκη (Νομοί Ξάνθης, Ροδόπης και μέρος του Νομού Έβρου). Η Βουλγαρία παρότι δεν μας είχε κηρύξει πόλεμο [\[5\]](#) ακολούθησε τα γερμανικά στρατεύματα και κατέλαβε για τρίτη φορά σε διάστημα 30 χρόνων τα εδάφη ανατολικά του Στρυμόνος (η πρώτη ήταν το 1912 στους Βαλκανικούς Πολέμους και η δεύτερη το 1916 κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο). Έθεσε ως στόχο τη προσάρτηση τους προκειμένου να πετύχει

την έξοδο στο Αιγαίο Πέλαγος. Οι Βούλγαροι από τη πρώτη στιγμή επιδόθηκαν στον αφελληνισμό των περιοχών, αλλοιώνοντας με βίαιο τρόπο την πληθυσμιακή σύνθεση, τοποθετώντας Βουλγάρους στη δημόσια διοίκηση, στη χωροφυλακή, στα σχολεία, στις εκκλησίες και εγκαθιστώντας μεγάλο αριθμό εποίκων, όπως πράττει από το 1974 η Τουρκία στο κατεχόμενο Βόρειο τμήμα της Κύπρου. Τα θύματα της βουλγαρικής θηριωδίας πλησίασαν τις 50.000. Όσοι αρνούσαν να λάβουν την βουλγαρική υπηκοότητα δολοφονούνταν και κατάσχονταν οι περιουσίες τους. Υπερέβησαν τις 200.000 αυτοί που διαφύλαξαν την ελληνικότητά τους, με αποτέλεσμα να στερηθούν των περιουσιών τους και να εγκαταλείψουν τις εστίες τους διαβιούντες ως πρόσφυγες στις γερμανοκρατούμενες περιοχές. Πηγή: Έκθεση καθηγητών Πανεπιστημίου, Δημητρίου Χόνδρου, Ιωάννου Θεοδωρακόπουλου, Νικόλαου Βλάχου, Στίλπωνος Κυριακίδη και Χαράλαμπου Φραγκίστα, της 31^{ης} Μαΐου 1945 [6].

Η Αφαίμαξη της Ελλάδος.

Μετά την κατάληψη της Ελλάδος, η Γερμανία έθεσε ως στόχο την μεγαλύτερη δυνατή λεηλασία των παραγωγικών πόρων της χώρας. Η Βέρμαχτ κατάσχεσε όλα τα σημαντικής σημασίας εμπορεύματα και βιομηχανικά προϊόντα, επέβαλε παραδόσεις σε βάθος χρόνου των ακατέργαστων υλών και των γεωργικών-κτηνοτροφικών προϊόντων, ενώ σύναψε συμφωνίες με ελληνικές εταιρείες για την απορρόφηση του συνόλου της παραγωγής τους σε συμφέρουσες γι' αυτήν τιμές. Το παράδειγμά της ακολούθησαν τόσο η Ιταλία, όσο και η Βουλγαρία.

Ο Μεγάλος Λιμός.

Ο επισιτισμός του ελληνικού πληθυσμού, πριν το πόλεμο καλύπτονταν κατά 75% με 80%, από την εγχώρια παραγωγή και συμπληρωνόταν με εισαγωγές από το εξωτερικό. Την περίοδο από τον Οκτώβριο του 1941 έως τον Απρίλιο του 1942 η έλλειψη τροφίμων έλαβε διαστάσεις λιμού, με αποτέλεσμα οι καταμετρημένοι νεκροί από την ασιτία μόνο στην πρωτεύουσα να ανέλθουν στους 30.000 [7]. Η εφιαλτική περίοδος στοίχισε στο υποσυνείδητο όσων τη βίωσαν και έγινε συνώνυμο της οδύνης της τριπλής κατοχής. Οι αίτιες της εξαφανίσεως των τροφίμων ήσαν:

i. Η παύση εισαγωγής τροφίμων, λόγω του ναυτικού αποκλεισμού των Βρετανών μετά τη κατάληψη της Ελλάδος από τις δυνάμεις του άξονος.

ii. Η κατάσχεση όλων των αποθεμάτων τροφίμων που είχε δημιουργήσει η Ελληνική Κυβέρνηση και οι Βρετανικές Δυνάμεις.

iii. Η περιορισμένη καλλιέργεια ένεκα της επιστρατεύσεως του άρρενος πληθυσμού.

iv. Η δυσκολία της διακινήσεως των προϊόντων από τους χώρους παραγωγής προς τα μεγάλα αστικά κέντρα, ένεκα της χρησιμοποίησεως των μέσων μεταφοράς κατά αποκλειστικότητα προς όφελος των δυνάμεων κατοχής, αλλά και του χωρισμού της χώρας σε 3 ζώνες κατοχής.

Ελληνόπουλα την εποχή της μεγάλης πείνας.

Το Κουρτουλούς.

Το Δεκέμβριο του 1941, η εξόριστη Ελληνική Κυβέρνηση [8] από το Κάιρο, με τη συνεργασία της «Ερυθράς Ημισελήνου [9]», μίσθωσε το τουρκικό πλοίο Κουρτουλούς, με το οποίο μεταφέρθηκαν σε τέσσερα δρομολόγια από την Κωνσταντινούπολη στο Πειραιά 7.100 τόνοι τροφίμων μέχρι τις 20 Φεβρουαρίου 1942, που βυθίσθηκε στη Θάλασσα του Μαρμαρά. Για τη μίσθωση του συνεισέφεραν η Ελληνική Ένωση Κωνσταντινοπολιτών και η Ελληνοαμερικανική Πρωτοβουλία Αποκαταστάσεως Θυμάτων Πολέμου.

Το τουρκικό ατμόπλοιο Κουρτουλούς.

Η Βοήθεια από τις ΗΠΑ.

Το 1942 η Ελληνική κυβέρνηση εξασφάλισε από τις ΗΠΑ και τον Καναδά δωρεάν χορήγηση τροφίμων και ιατροφαρμακευτικού υλικού. Η ελληνική ομογένεια των δύο χωρών βοήθησε σημαντικά στο όλο εγχείρημα. Την εποχή εκείνη ιδρύθηκε από Έλληνες στις ΗΠΑ ο «Ελληνικός Σύλλογος Αρωγής Πολέμου-Greek War Relief Association (GWRA)». Η μεταφορά επισιτιστικής βοήθειας συνολικής αξίας 75 εκατομμυρίων δολαρίων πραγματοποιήθηκε με 3 εμπορικά πλοία της ουδέτερης Σουηδίας, τα οποία ναύλωσε ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός. Τα κόμιστρα πληρώθηκαν από την οικονομική βοήθεια που παρασχέθηκε στην Ελλάδα από το «Νόμο Εκμισθώσεως και Δανεισμού των ΗΠΑ του 1941 [\[10\]](#) (USA Lend and Lease Act 1/1941)», που υπέγραψε ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Φραγκλίνος Ρούσβελτ (1882-1945). Από το Μάιο του 1942 η εισροή τροφίμων στην χώρα έθεσε τέρμα στο μεγάλο λιμό.

Αφίσα του Ελληνικού Συλλόγου Αρωγής Πολέμου-Greek War Relief Association (GWRA) και πλοίο με βοήθεια.

Τα Κατοχικά Νομίσματα.

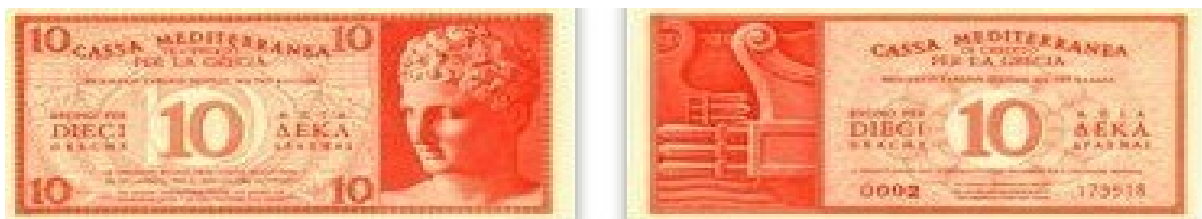
Πριν από το πόλεμο οι εισαγωγές και εξαγωγές με τη Γερμανία και την Ιταλία διεξάγοντα με τη μέθοδο των «Συμφηφιστικών Πληρωμών (Clearing)». Η χώρα μας εξήγαγε κυρίως γεωργικά προϊόντα και εισήγαγε ίσης αξίας αντίστοιχα βιομηχανικά, χάλυβα και άνθρακα. Η Γερμανία κατά τη δεκαετία του 1930 αναδείχθηκε στο μεγαλύτερο εισαγωγέα ελληνικών προϊόντων. Το πλεόνασμα το εμπορικού ισοζυγίου υπολογίζονταν σε μάρκα και χρησιμοποιείτο για αγορές άλλων γερμανικών εμπορευμάτων. Η κατάληψη της Ελλάδος παρείχε μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία να «προμηθευτούν» προϊόντα όχι πληρώνοντας με τα επίσημα νομίσματα των χωρών τους, αλλά με άνευ αντικρίσματος τυπωμένα χαρτιά. Η Τράπεζα της Ελλάδος υποχρεώθηκε να τα αναγνωρίσει ως νόμιμο μέσο συναλλαγής, μαζί με την ελληνική δραχμή και να τα ανταλλάσσει σε ισοτιμίες που καθόριζαν αυθαίρετα οι κατακτητές.

Οι Γερμανοί εισήγαγαν ως νόμισμα συναλλαγών τα «Γραμμάτια του Γραφείου Πιστώσεων του Ράιχ [Reichskredikassen-Scheine (RKKS)], τα οποία ονόμασαν Μάρκα Κατοχής, στερούμενα οποιαδήποτε αξίας εκτός Ελλάδος. Η ισοτιμία ορίσθηκε αυθαίρετα στις 60 δραχμές και χρησιμοποιήθηκε για την λεηλασία της ελληνικής παραγωγής.

Κατοχικό Μάρκο.

Οι Ιταλοί εκδώσαν Ομόλογα της Πιστωτικής Μεσογειακής Τραπέζης τα οποία ονόμασαν «Μεσογειακές Δραχμές [Dracme Mediterranee (MD)], ενώ στα Ιόνια Νησιά τα ονόμασαν «Ιονικές Δραχμές [Dracme Ioniche (DI)], ίσης αξίας με τις ελληνικές δραχμές.

Μεσογειακές Δραχμές.

Οι Βούλγαροι χρησιμοποιούσαν το νόμισμα της χώρας τους «Λέβα», στις κατεχόμενες από αυτούς περιοχές.

Βουλγαρικό Λέβα.

Την 10^η Σεπτεμβρίου 1941, ο Γερμανός Πωλ Χαν και ο Ιταλός Βιττόριο Φόρτε ορίστηκαν επίτροποι στην Τράπεζα της Ελλάδος, ασκώντας την ουσιαστική διοίκηση του Ιδρύματος. Από εκείνη τη ημέρα άρχισε η έκδοση χαρτονομισμάτων άνευ αντικρίσματος με κατάληξη να εκμηδενιστεί η αγοραστική τους αξία και να στερήσουν τους Έλληνες μέσω βιοπορισμού, λόγω της ιλιγγιώδους αυξήσεως του πληθωρισμού. Το 1941 μια οκά ψωμί την αγόραζες με 11 δραχμές, ενώ το 1944 η τιμή της έφτασε τα 153 εκατομμύρια.

Η Αύξηση της Τιμής μιάς Οκάς (1.282 γρ) Ψωμιού από 1941 έως 1944							
							
ΑΠΡ 41	ΙΑΝ 42	ΙΟΥΛ 42	ΙΑΝ 43	ΙΟΥΛ 43	ΙΑΝ 44	ΙΟΥΛ 44	ΣΕΠΤ 44
10 ΔΡΧ	230 ΔΡΧ	890 ΔΡΧ	1.550 ΔΡΧ	2.660 ΔΡΧ	38.000 ΔΡΧ	3.310.000 ΔΡΧ	153.000.000 ΔΡΧ
Πηγή: «Οι Θυσίες της Ελλάδος στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο». Υπουργείο <u>Ανοικοδομήσεως</u> 1946.							

Οι Κατοχικές Κυβερνήσεις και οι «Μαυραγορίτες».

Οι πρωθυπουργοί και τα μέλη των κατοχικών κυβερνήσεων δικάσθηκαν «και καταδικάσθηκαν σε διάφορες ποινές και με τη κατηγορία ότι μετετράπηκαν «συνειδητά όργανα του ἔχθρου και διευκόλυναν τὸ ἔργο του» (βλέπε σχετικό [άρθρο Η Δίκη των Δωσίλογων Πρωθυπουργών και Υπουργών της Κατοχής](#)).

Οι Μαυραγορίτες καταλήστεψαν τον πεινασμένο και απελπισμένο λαό, πουλώντας τρόφιμα σε εξωφρενικές τιμές. Τον Αύγουστο του 1945, «άγνωστοι» έβαλαν φωτιά σε αρχεία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με αποτέ-

λεσμα να καταστραφούν αποδεικτικά έγγραφα των υπόλογων και διαχειριστών του δημοσίου κατά τη διάρκεια της κατοχής, που πλούτισαν συνεργαζόμενοι με τον εχθρό. Μετά την απελευθέρωση εκδόθηκαν 2.462 βουλεύματα που αφορούσαν δικαστική διερεύνηση οικονομικού δωσιλογισμού για 3.500 άτομα. Από αυτά τα 82% ήταν απαλλακτικά, το 11% διέτασαν την άρση της προφυλακίσεως μέχρι την εκδίκαση της δίκης και μόνο το 7% ήταν παραπεμπτικά στο ακροατήριο. Τελικά στο ακροατήριο εκδικάσθηκαν 96 υποθέσεις που αφορούσαν 138 κατηγορούμενους, από τους οποίους καταδικάσθηκαν μόνο οι 14. Δυστυχώς δεν υπήρξε δικαστικός κολασμός των κατοχικών οικονομικών δωσίλογων [11].

Οι Ανθρώπινες Απώλειες.

Από την ημέρα κηρύξεως του Ελληνο-ιταλικού Πολέμου την 28^η Οκτωβρίου 1940 έως την 12^η Οκτωβρίου 1944 που απελευθερώθηκε η Αθήνα, οι ανθρώπινες απώλειες ανήλθαν συνολικά σε 415.300, οι οποίες κατανέμονται ως εξής:

ΑΙΤΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ
Μη Βίαιοι Θάνατοι από Ασితία και Κακουχίες	260.000
Ελληνο-ιταλικός Πόλεμος	15.700
Ιταλο-γερμανικοί Βομβαρδισμοί	3.000
Ελληνο-γερμανικός Πόλεμος	8.000
Βουλγαρικές Σφαγές	40.000
Εκτελέσεις από Γερμανούς και Ιταλούς	30.000
Από τις Συγκρούσεις μεταξύ των Ανταρτικών Οργανώσεων	50.000
Συμμαχικοί Βομβαρδισμοί	4.000
Απώλειες των Δυνάμεων στη Βόρειο Αφρική και στην Ιταλία	1.100
Απώλειες Πληρωμάτων Εμπορικού Ναυτικού	3.500
ΣΥΝΟΛΟ	415.300
Πηγή: «Οι Θυσίαι της Ελλάδος στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο». Υπουργείο Ανοικοδομήσεως 1946.	

Το μέγεθος των ανθρώπινων απωλειών της κατοχής αποτυπώνεται στις επίσημες απογραφές πληθυσμού που διεξήχθησαν το 1928, το 1940 και το 1951.

Το 1928 ο πληθυσμός της Ελλάδος καταμετρήθηκε σε 6.204.684 κατοίκους.

Το 1940 η απογραφή μέτρησε 7.344.860 κατοίκους σημειώνοντας αύξηση εντός 12ετίας 1.140.176 κατοίκους ή 18%.

Το 1951 ο πληθυσμός της Ελλάδος ανήλθε στα 7.632.801, αυξηθείς κατά 287.941, στον οποίο προστέθηκαν και οι 120.966 κάτοικοι των Δωδεκανήσων που ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα το 1944. Η πραγματική αύξηση ήταν 166.975 ή 2%. Εάν δεν είχε μεσολαβήσει η κατοχή ο πληθυσμός θα ήταν 1 εκατομμύριο επιπλέον. Μετά την απελευθέρωση, στη Μάχη του Δεκεμβρίου του 1944 στην Αθήνα (βλέπε σχετικό άρθρο [Τα Δεκεμβριανά, Αθήνα 1944](#)) και στο πόλεμο από το 1946 έως το 1949, για την καταστολή της ένοπλης κομμουνιστικής ανταρσίας (βλέπε σχετικό άρθρο [Η Τελευταία Μάχη \(Γράμμος, 24-30 Αυγ 1949\)](#)), οι συνολικές απώλειες των εμπολέμων και των πολιτών υπολογίζονται σε 200.861 [\[12\]](#).

Οι Υλικές Καταστροφές.

Οι κατοχικές δυνάμεις και ειδικά οι Γερμανοί κατά την αποχώρηση της από την Ελλάδα κατέστρεψαν γέφυρες, λιμάνια, σήραγγες, ατμομηχανές, σιδηροδρομικά οχήματα, ηλεκτρικούς σταθμούς, τηλεπικοινωνιακά και τηλεγραφικά δίκτυα κλπ, στην κυριολεξία, με τη μεθοδικότητα που τους διακρίνει, δεν άφησαν τίποτα όρθιο. Οι καταστροφές σε αριθμούς φαίνονται στο πίνακα.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ			
ΕΙΔΟΣ	ΑΠΩΛΕΙΕΣ	ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Ζώα Εργασίας	855.000	2.055.000	42,6%
Πρόβατα-χοίροι-Πουλερικά	12.305.000	24.700.000	49,5%
ΥΛΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ			
Δάση	5.000 χλμ ²	19.180 χλμ ²	25%
Οχήματα	11.300	17.200	65%
Οδικές Γέφυρες άνω των 6 μ	90	100	90%
Σιδηροδρομικό Τροχαίο υλικό	6.080	6.502	93,5%
Οικοδομές	401.000	1.730.000	23%
Εμπορικά Πλοία	434	583	74,5%
Πηγή: «Οι Θυσίες της Ελλάδος στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο». Υπουργείο Ανοικοδομήσεως 1946.			

Διαπιστώσεις-Συμπεράσματα.

Οι μεγάλες συμφορές δοκιμάζουν τις αντοχές των λαών. Το τίμημα της δοκιμασίας της κατοχής αποτιμήθηκε σε απώλειες ανθρωπίνων ζωών και εκτεταμένων υλικών καταστροφών. Δυστυχώς φαίνεται ότι δεν μας χάρισε τη σοφία, ώστε να απαλλαγούμε από τα χαρακτηριστικά που μας

θέλουν να είμαστε δύσπιστοι και αντιδραστικοί όταν διοικούμεθα, ενώ να αυθαιρετούμε όταν ασκούμε την εξουσία. Η πρόσφατη μνημονική περίοδος (2009-2018) ζωντάνεψε κατοχικές μνήμες και αναβίωσε το μίσος κατά των Γερμανών.

Οι ψυχικές δυνάμεις των ανθρώπων αποτελούν τους συνδέσμους που συγκρατούν το κοινωνικό ιστό, αλλά δεν μπορεί να υπάρξουν χωρίς πίστη σε παραδοσιακές αξίες και ιδανικά, αυτογνωσία και αυτοπειθαρχία.

Κατά την διάρκεια της απάνθρωπης κατοχής οι Έλληνες οργάνωσαν την αντίσταση τους. Δυστυχώς δεν αφοσιώθηκαν αποκλειστικά στο πόλεμο κατά των κατακτητών, αλλά το δέλεαρ της εξουσίας οδήγησε σε εμφύλιες διαμάχες. Το ίδιο έπραξαν και όσοι κατέφυγαν στη Μέση Ανατολή, αναβιώνοντας παλαιά και δημιουργώντας νέα πολιτικά πάθη.

Είναι απογοητευτικό ότι οι κατοχικοί «μαυραγορίτες» αποτέλεσαν κατά ένα σημαντικό ποσοστό την οικονομική μεταπολεμική ολιγαρχία.

Δυστυχώς κατά την διάρκεια της κατοχής έλειψε η ηγετική φυσιογνωμία η οποία θα αναλάμβανε να κρατήσει όρθιο τον δοκιμαζόμενο λαό, να απαλύνει τον πόνο του, να κρατήσει την ελπίδα του, να δυναμώσει την θέλησή του, μα πάνω από όλα να διατηρήσει την ενότητα του μέχρι την απελευθέρωση. Η περίοδος αυτή, με κύριο χαρακτηριστικό την εθνική αντίσταση εναντίον των κατακτητών, καθόρισε την θέση της Ελλάδος στο μεταπολεμικό συσχετισμό δυνάμεων. Μετά από 80 χρόνια, τα βιώματα της κατοχής εξακολουθούν να επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας.

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

- i. **Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό «ΗΛΙΟΥ»,** Αθήνα 1951.
- ii. **Σπύρου Β. Μαρκεζίνη, Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος,** ΠΑΠΥΡΟΣ ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Α.Ε Αθήνα 1966.
- iii. **Σόλων Νεοκλής Γρηγοριάδης, Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδος (1941-1974), Τόμος 1,** Αθήνα 1973, ΕΚΔΟΣΕΙΣ Κ. ΚΑΠΟΠΟΥΛΟΣ.

iv. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ**, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε., Αθήνα 1977.

v. **Εγκυκλοπαίδεια ΠΑΠΥΡΟΣ LAROUSSE BRITANNICA**, Εκδοτικός οί-κος ΠΑΠΥΡΟΣ, Αθήνα 2007.

vi. Σπύρου Γ. Γασπαρινάτου, **«Οι Ελληνικές Κατοχικές Κυβερνήσεις - Δίκες Κατοχικών Δωσίλογων και Εγκλημάτων Πολέμου»**, Βιβλιοπωλείο της Εστίας Αθήνα 2015.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

[1] Την 18:00 της 20^{ης} Απριλίου 1941, στο Βοτονόσι (12 χλμ. δυτικά του Μετσόβου), ο Διοικητής του Γ' Σώματος Στρατού Αντιστράτηγος Γεώργιος Τσολάκογλου υπέγραψε πρωτόκολλο ανακωχής, με τον Συνταγματάρχη Γιόσεφ Ζεπ Ντίτριχ (1892-1966), διοικητού της μονάδος των Ες Ες «Σωματοφυλακή του Αδόλφου Χίτλερ». Ο διοικητής της 12^{ης} Στρατιάς, Στρατάρχης Βίλχεμ Φον Λίστ (1880-1971), επαναδιατύπωσε το πρωτόκολλο, χωρίς να αλλάξει τον όρο που αφορούσε την παράδοση των Ελλήνων μόνο στην Βέρμαχτ. Το βράδυ της 21^{ης} Απριλίου 1941 στα Ιωάννινα, ο Τσολάκογλου υπέγραψε δεύτερο πρωτόκολλο με τον Στρατηγό Χανς φον Γκράϊφφενμπεργκ (1893-1951), δηλώνοντας ότι δεν το πράττει εκουσίως, αλλά ως αιχμάλωτος πολέμου. Όταν ο Μουσολίνι πληροφορήθηκε την υπογραφή της συνθηκολογήσεως μόνο έναντι των Γερμανών, ζήτησε έντονα από τον Χίτλερ να υπογραφεί το πρωτόκολλο παραδόσεως και από τους Ιταλούς. Το τρίτο κείμενο της συνθηκολογήσεως υπογράφηκε την 23^η Απριλίου στην Θεσσαλονίκη από τους Τσολάκογλου, τον Γερμανό Στρατηγό Άλφρεντ Γιόντλ (1890-1946) και τον Ιταλό Στρατηγό Αλμπέρτο Φερρέρο (1886-1948).

Ο Συνταγματάρχης Γιόσεφ Ζεπ Ντίτριχ και ο Αντιστράτηγος Γεώργιος Τσολάκογλου.

[2] Ο Τσώρτσιλ έστειλε στην Ελλάδα 2 Μεραρχίες Πεζικού (2^α Νέο-ζηλανδική, 6^η Αυστραλιανή) και 1 Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία (1^η Βρετανική), οι οποίες εγκαταστάθηκαν αμυντικά στη γραμμή Όλυμπος-Βέρμιον, υπό τον Βρετανό Αντιστράτηγο Μάϊτλαντ Ουίλσον (1881-1964). Στην πλειονότητά τους ήσαν Βρετανοί, Αυστραλοί και Νεοζηλανδοί, αλλά συμμετείχαν και εθελοντές από την Κύπρο και την Παλαιστίνη. Οι απώλειές τους ανήλθαν σε 20.000 άνδρες εκ των οποίων οι 2.200 ήσαν νεκροί και τραυματίες, ενώ οι υπόλοιποι συλλήφθηκαν αιχμάλωτοι, ή προσπάθησαν να διαφύγουν στη Μέση Ανατολή, η παρέμειναν κρυπτόμενοι. Εγκατέλειψαν στην Ελλάδα, 8.000 οχήματα και 150 πυροβόλα, ενώ απώλεσαν 100 άρματα μάχης και 200 αεροσκάφη.

Ο Αυστραλός Αντιστράτηγος Τόμας Μπλάμει, ο Βρετανός Αντιστράτηγος Μάϊτλαντ Ουίλσον και ο Νεοζηλανδός Υποστράτηγος Μπέρναρντ Φράϊμπεργκ.

[3] Την 08:45 της 27^{ης} Απριλίου του 1941, την Κυριακή του Θωμά, δύο Γερμανοί αξιωματικοί της 6^{ης} Ορεινής Μεραρχίας ύψωσαν την γερμανική σημαία στον ιερό βράχο της Ακροπόλεως. Στην πόλη η κίνηση ήταν ελάχιστη και επικρατούσε μια ασυνήθιστη σιωπή. Η μακρά νύχτα της κατοχής άρχιζε. Διήρκεσε 1.625 ημέρες, στη διάρκεια των οποίων οι Έλληνες υπέμειναν το απάνθρωπο πρόσωπο της νέας εποχής που επαγγέλλονταν ο Χίτλερ.

Η παράδοση των Αθηνών.

Η έπαρση της σβάστικας.

[4] Η ελληνική κυβέρνηση τον Φεβρουάριο του 1941, όταν πλέον η επίθεση της Γερμανίας κατά της χώρας μας φαινόταν βεβαία, αποφάσισε την μεταφορά των αποθεμάτων μας σε χρυσό βάρους 610.796 ουγγιών (αποτελούμενος από ράβδους χρυσού και χρυσά νομίσματα) στο υποκατάστημα της Τραπέζης της Ελλάδος (ΤΕ) στο Ηράκλειο της Κρήτης. Ο χρυσός μεταφέρθηκε με τα αντιτορπιλικά «Βασιλεύς Γεώργιος» και «Βασίλισσα Όλγα». Ο διοικητής της ΤΕ Κυριάκος Βαρβαρέσος (1884-1957) και ο Υποδιοικητής Γεώργιος Μαντζαβίνος (1888-1955) ακολούθησαν την κυβέρνηση στην Κρήτη. Λίγο πριν την κατάληψη της Κρήτης από τους Γερμανούς, ο χρυσός μεταφέρθηκε με το βρετανικό ρυμουλκό «Salvia (Σάλβια)» από το Ηράκλειο στην Σούδα. Ο Βρετανός κυβερνήτης του μικρού πλοίου, ένας γενναίος έφεδρος αξιωματικός, έφερε σε πέρας την αποστολή του, υπό την απηνή καταδίωξη των γερμανικών αεροσκαφών.

Ο Κυριάκος Βαρβαρέσος και ο Γεώργιος Μαντζαβίνος.

[5] Την 2^η Ιουλίου 1941, ο Πρεσβευτής της Ελλάδος στο Λονδίνο Χαράλαμπος Σιμόπουλος (1874-1942) επέδωσε έγγραφο στον Υπουργό Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου Άντονι Ήντεν (1897-1977), με το οποίο του γνωστοποίησε ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση με τη Βουλγαρία από την ημερομηνία που κατέλαβε Ελληνικά Εδάφη.

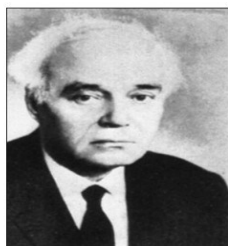
Ο Χαράλαμπος Σιμόπουλος

Ο Άντονι Ήντεν

[6] Οί Βούλγαροι έστράφησαν κατά τής έλληνικής γλώσσης. "Έκλεισαν όλα τὰ έλληνικά σχολεία, άπήλασαν και κατεδίωξαν τούς διδασκάλους, άπήλειψαν τās έλληνικάς έπιγραφάς από τὰ καταστήματα, δρόμους, έκκλησίες και επέβαλον όχι μόνον εις τούς νέους τάφους νά αναγράφονται τὰ όνόματα μέ βουλγαρικά γράμματα, αλλά και εις τούς παλαιούς τάφους, νά αντικατασταθοϋν αι έλληνικάι διά βουλγαρικῶν έπιγραφῶν. Οί όμιλοϋντες έλληνικά στους δρόμους διέτερχον κίνδυνον προστίμου και ξυλοκοπήματος» Πηγή: Απόσπασμα από την έκθεση της 31^{ης} Μαΐου 1945, των καθηγητών Πανεπιστημίου Δημητρίου Χόνδρου [Φυσικής, ΕΚΠΑ (1882-1962)], Ιωάννου Θεοδωρακόπουλου [Φιλοσοφίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο (1900-1981), Νικόλαου Βλάχου [Ιστορίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο (1883-1956), Στίλπωνος Κυριακίδη [Αρχαίων, ΑΠΘ (1887-1964)] και Χαράλαμπου Φραγκίστα [Δικονομίας ΑΠΘ, (1905-1976)].

Δημήτριος Χόνδρος
Φυσικής, ΕΚΠΑ (1882-
1962)

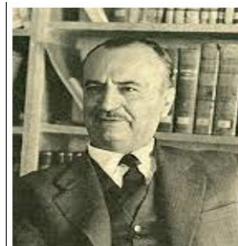
Ιωάννης Θεοδωρακό-
πουλος Φιλοσοφίας,
Πάντειο Πανεπιστή-
μιο (1900-1981)

Νικόλαος Βλάχος
Ιστορίας, Πάντειο
Πανεπιστήμιο (1883-
1956)

Στίλπων Κυριακίδης
Αρχαίων, ΑΠΘ (1887-
1964)

Χαράλαμπος Φραγκί-
στας Δικονομίας ΑΠΘ
(1905-1976)

[7] Ο ακριβής αριθμός των νεκρών είναι δύσκολο να προσδιορισθεί γιατί γινόντουσαν ομαδικές ταφές και οι συγγενείς δεν δήλωναν την απώλεια προκειμένου να κρατήσουν το δελτίο τροφίμων των νεκρών. Στην αρχή της κατοχής διανέμονταν 100 δράμια (320 γρ) ψωμιού και κατέληξε στο απόγειο της πείνας στα 25 δράμια (80 γρ).

[8] Η έδρα της εξόριστης κυβερνήσεως ήταν το Κάιρο της Αιγύπτου, απ' όπου προήλθε το προσωνύμιο «Κυβέρνηση του Καΐρου». Επικεφαλής της ήταν ο Βασιλέας Γεώργιος Β΄, ο οποίος αποχώρησε από την Αθήνα τον Απρίλιο του 1941, έπειτα από την γερμανική εισβολή στην χώρα, αρχικά με προορισμό την Κρήτη και στην συνέχεια το Κάιρο.

[9] Το έμβλημα και η ονομασία «Ερυθρός Σταυρός (Red Cross)» χρησιμοποιείται σε χριστιανικές χώρες, ενώ η «Ερυθρά Ημισέληνος (Red Crescent)» σε μουσουλμανικές. Από το 2005 τα κράτη που επιθυμούν να αποφύγουν οποιαδήποτε θρησκευτική σύνδεση με τον οργανισμό έχουν

υιοθετήσει το έμβλημα του «Ερυθρού Αδάμαντος (Red Diamond)» που είναι ο ρόμβος.

Ερυθρά Ημισέληνος, Ερυθρός Σταυρός, Ερυθρός Αδάμας.

[10] Την 11^η Μαρτίου 1941, υπογράφηκε από τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Φραγκλίνο Ρούσβελτ (1882-1945) ο «Νόμος για την Ενίσχυση της Αμύνης των ΗΠΑ». Σύμφωνα με τον νόμο οι ΗΠΑ άρχισαν να προμηθεύουν κατ' αρχάς το Ηνωμένο Βασίλειο και στην συνέχεια την ΕΣΣΔ, την Ελεύθερη Γαλλία, την Δημοκρατία της Κίνας και 29 άλλα έθνη με πολεμικό υλικό, τρόφιμα και καύσιμα. Το γιγαντιαίο πρόγραμμα βοήθειας, διατηρήθηκε μέχρι το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (Σεπ. 1945) και έμεινε γνωστό στην ιστορία ως «Ο Νόμος περί Εκμισθώσεως και Δανεισμού».

Ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Φραγκλίνος Ρούσβελτ.

[11] Σπύρου Γ. Γασπαρινάτου, «Οι Ελληνικές Κατοχικές Κυβερνήσεις-Δίκες Κατοχικών Δοσιλόγων και Εγκλημάτων Πολέμου», Βιβλιοπωλείο της Εστίας Αθήνα 2015.

[12] Οι νεκροί των εμπολέμων ανήλθαν σε 8.249(Αξιωματικοί 637 και 7.612 οπλίτες) για τον Εθνικό Στρατό, ενώ από την πλευρά του «ΔΣ (Δημοκρατικού Στρατού)» σε 13.373. Τα θύματα των αμάχων ξεπέρασαν τις 120.000. Οι νεκροί των Δεκεμβριανών ανήλθαν σε 65.000, οι αριθμοί προκαλούν ίλιγγο.

ΤΕΛΟΣ.

Πηγή : <https://www.istorikadromena.gr/>